

MK tamponi bodo fluvalinatu enakovredni po enostavnosti uporabe, glede škodljivosti ostankov v medu in vosku ter glede odpornosti varoe na MK pa imajo pred njim celo prednost.

Podrobnejša navodila in pojasnila v zvezi z MK tamponi dajeta

– Jože Rotar, Črtomirova 11, 61000 Ljubljana, tel. (061) 325-130, in

– Janez Firm, Podšentjur 10, 61270 Litija, tel. (061) 882-096 (od srede maja dalje, ko jih bom preizkusil tudi sam).

Praktične informacije:

– Laboratorijsko MK lahko kupite v Kemoservis-fotomaterialu, Trg osvoboditve 2, Ljubljana, 85-odstotno tehnično MK (le 50 l skupaj!) v Polikemu, TOZD Chemo, Maistrova 10, Ljubljana, in v drugih večjih mestih.

– Lepenko za MK plošče lahko kupite tu in tam v papirnicah oziroma knjigarnah in tiskarnah ali izrežete tanjše škatle od čevljev in podobnih izdelkov in jih po dva ali tri spnete skupaj. Spnete lahko tudi več slojev debeljšega srednjetrdega papirja do debeline 1,2 mm (zaradi reakcije MK naj ne bo potiskan, popisan ali pobarvan!).

– Itison kupite v trgovinah s stanovanjsko opremo ali pri polagalcih podov (primerno veliki odpadki).

Dodatni viri o MK:

– prof. dr. Jože Rihar »Varooza čebel« (ČZP Kmečki glas, 1987),

– Prof. dr. Jože Rihar »Zatiranje varooze z mravljinčno kislino« (SČ, št. 5/88),

– Andrej Dvoršak, »Izkušnje z mravljinčno kislino« (SČ, št. 5/88),

– Dušan Medved, »Izkušnje z mravljinčno kislino« (SČ, št. 4/88).

ZATIRANJE VAROOZE S PREKINITVIJO ZALEGANJA

Zaradi časovne stiske avtorja bo članek s to vsebino objavljen v naslednji številki. Ker je postopek F. Zagorca, opisan v njegovem članku »Kako zatiramo varoozo s prekinitvijo zaleganja«, ki je bil objavljen v prejšnji številki SČ, zgrajen na skupni osnovi in le drugače izpeljan, si prav tako lahko pomagata z njim.

Obvestilo:

Vse čebelarje, ki že naravno čebelarite

ali to nameravate po opisanih ali katerihkoli drugih metodah, prosimo, da nam javite svoj naslov, metodo, po kateri delate, število panjev in uspehe, ki jih z njimi dosegate. Te podatke bomo potrebovali za evidenco, za bolj organizirano delo in za morebitne obiske konec julija, predvsem v smeri Ljubljana-Koper.

Iz tujih čebelarških časopisov

FEROMONI USMERJAJO ŽIVLJENJE IN OBNAŠANJE ČEBEL

Povzel MARTIN MENCEJ

Tako pravi čebelarški strokovnjak prof. dr. J. Nitschmann v osrednji nemški čebelarški reviji Imkerfreund, ki je izšla letošnjega februarja. V obširni razpravi z bogatimi ponazorili obravnava to vprašanje z vso potrebno argumentacijo. Zaradi obsežnosti objavljamo samo povzetek pomena feromonov v čebelji družini.

V Slovenskem čebelarju je pred nekaj desetletji Julij Mayer na kratko opozoril na

specifično snov pri čebelah, imenovano feromon. Že v prejšnjem stoletju pa je bilo znano, da vse žuželke proizvajajo, sicer v zelo majhnih količinah, posebno snov, imenovano feromon. Rezultati podrobnih raziskav so bili leta 1959 tudi objavljeni (Karlson in Lüscher). Snov, imenovana feromon, po vonju povzroča privlačno ali odvrtno reakcijo; privlačni ali odbijajoči vonj pa sprejemajo žuželke prek svojih an-

tenskih naprav. Te pa so, kakor tudi žleze, ki proizvajajo feromon, na različnih delih žuželkinih teles.

Feromon kot »socialno« dejavna snov pri čebelah v panju in izven njega

Vemo, da je na podlagi raziskav nedavno umrl čebelarški strokovnjak Karl von Frisch s svojimi sodelavci dognal in razložil plesno govorico v čebelji družini, kako se čebele s svojim plesom v panju sporazumevajo in medsebojno informirajo. S tem pa je sprožil in spodbudil nadaljnje raziskave v zvezi s feromonom. Z raziskavami pa so ugotovili prisotnost substance, ki ima pri čebelah svojstveno in posebno vlogo. Ta vloga je posebej izrazita pri delavkah, maticah in trojih. Vsi ti člani družine namreč proizvajajo feromon, ki izhlapeva s specifičnim vonjem, pri vsakem članu pa ima poseben namen.

Vsi poznamo pojav, ko npr. matico neke čebelje družine zapremo v zabojček, čebele te družine pa se trmasto zbirajo okoli zabojčka in ga vztrajno obletavajo. Kaj jih pravzaprav vznemirja, ne vemo, saj smo matico odstranili neopazno. Posebno zanimive so namreč žuželke ženskega spola, ki s svojo sekrecijo feromona proizvajajo prijeten, melisinemu duhu podoben vonj, čigar hlapi prek antenskih priprav oddajajo signale trotom ob prašenju. Pri pozornem opazovanju sprehajanja posameznih čebel na izletni deski pred žrelom lahko vidimo, kako občasno dvigajo zadek, s konico zadka pa nalahno mahajo navzdol in kdo bi si mislil, da pri tem alarmirajo čebele v panju z vonjem hlapov feromona in jih opozarjajo na nevarnost vdora drugih čebel. Kmalu se namreč pojavi skupina čebel, pripravljenih na borbo. Da različne žleze res proizvajajo različne snovi, katerih signali imajo različne učinke, nam dokazuje čebela, ki je pri-

letela z najdišča bogate paše, kar v panju signalizira s privlačnimi hlapi feromona.

Dedne zasnove so pri maticah in delavkah v začetku enake, šele pozneje pa postanejo različne. Delavke lahko zalegajo samo neoplojena jajčeca. Opazovanje življenja v panju nam pove, da postanejo čebele nemirne že pol ure po izgubi matice. Že čez nekaj ur začnejo nekatere čebele v naglici vleči iz zaleženih celic žerke in pripravljati za zaleganje delavke, ki pa zalegajo samo neoplojena jajčeca. Če pa se primeri, da spet dobijo matico nazaj, nemir preneha; matica se namreč prekrije s posebno snovjo, ki jo proizvajajo njene žleze; vonj te snovi je signal: matica je tu! In že jo začnejo čebele oblizovati in krmiti. In tako bi lahko še naštevali čudoviti mehanizem obnašanja čebelje družine, kar je posledica feromonov.

Pri tem nastane vprašanje, kako je mogoče, da se v družini, v kateri vlada sicer normalno življenje in razporejenost, naenkrat pojavijo potencialni matičniki. Glede tega so preiskave starih matic pokazale, da ta matica proizvaja pomembno manjšo količino matične substance kot polnoaktivne matice. Tu pa je že upoštevana »socialna« funkcija feromonske snovi, ki ima svojo specifično vlogo pri rojenju in hkrati tudi parjenju nove matice. Glede na funkcijo in obnašanje trojev je pri maticah proizvodnja feromonov različna. Njihov prijeten vonj, ki ga sprejmejo troji prek svojih antenskih naprav, opozarja na bližajočo se matico.

Vonj tovrstnih matičnih izločkov je zelo močan. Tako lahko troji s svojimi antenskimi napravami hitro sprejmejo bližajočo se matico. Je pa tudi glede tega še veliko neodkritega, kar narekuje nadaljnje raziskave, posebno še glede prakse pri vzreji matic in selekciji družin, zaključuje svojo razpravo prof. dr. J. Nitschmann.

BUCKFASTSKA ČEBELA ALI ČEBELA BRATA ADAMA

prof. EDI SENEKAČNIK

Televizijski film o bratu Adamu in zlasti o njegovi buckfastski (izg. bakfst) čebeli je sprožil veliko zanimanje med čebelarji po vsem svetu, čeprav teh čebel ne smejo kar tako uvajati v posamezne države. Tako je npr. v Avstriji dovoljena samo kranjica,

razen na Tirolskem in v Vorarlbergu, kjer je dovoljena temna čebela (*Apis mellifica mellifica*). V članku, ki ga je ob 90-letnici Adama Kehrleja objavil naš časopis, smo omenili, da je bilo njegovo življenjsko delo vzrediti najboljši čebelji rod. Prav pri »iska-